

KAPITOLA ČTVRTÁ, ČÁST DRUHÁ

TELETÍN

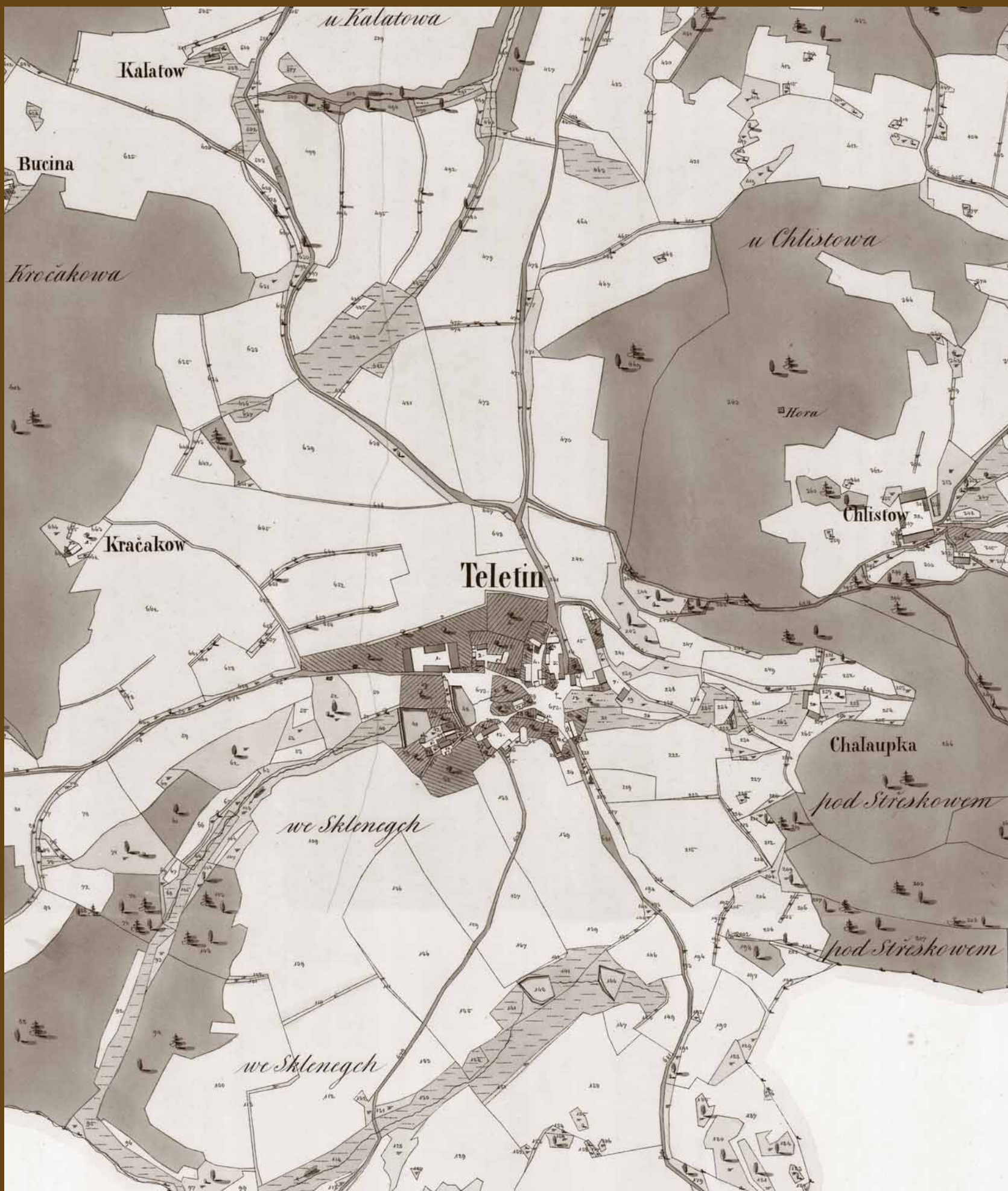

Foto v úvodu: Ves Teletín, náves s křížkem z roku 1895, vlevo dům Josefa Stibůrka, vpravo dům Václava Hlaváčka. Foto z konce 19. století. Archiv D. Kohoutové.

Mapa: Povinné císařské otisky v měřítku 1:2 880 zachycují stav v době mapování, tj. 1826–1843, Čechy.

KRONIKA OBCE TELETÍNA

CITACE Z TELETÍNSKÉ KRONIKY VL. MÜHLBACHA

Prvé známky naší krajiny se jeví asi v době čtvrtohorní, to jest sto tisíc let před Kristem. V té době, jak píše Oto Kunstovský ve svém článku ve „Zdroji“ – „Děj Prahy v časovém přehledu“, byla Vltava asi 90 m nad nynějším vodním stavem, takže naše krajina již v té době vystupovala z vody. Doklad toho, že při stavbě Slapské přehrady 1949 přišlo se

na staré Rabyňské straně, když se kopaly sondy ve výšce asi osmdesáti metrů nad řekou Vltavou, na krásný říční písek s oblázky.

V době mladšího diluvia byla řeka již 45 m nad nynějším stavem a na sklonku diluvia je již ve výši 20 m. V letech asi tak 10 000–5 000 let před Kristem vyhraňuje si Vltava svůj tok, jak se jevil Svatojánskými proudy. – Naše území bylo zarostlé pralesy s bohatou lovnou zvěří. Postupem doby procházeli naši krajinou potulní lovci, jejichž kostry byly nalezeny při stavbě silnice Teletín–Vysoký Újezd v letech 1941. Nález se stal patnáct kroků od dvou starých kaštanů, které stály po levé straně cesty z Teletína do Újezda. Ležely hlavami na stranu polední, tj. k jihu, výška koster byla 160 cm. Pozoruhodné u nich byly zuby, což dávalo podklad k tomu, že se jedná o kostry starých kočovníků, kteří se živili převážně syrovou stravou, takže měli zuby vyhlazeny úplně do roviny, jak stoličky, tak i přední zuby, od stálého přezvykování. Bohužel se u koster nenašly žádné ozdoby ani zbraně.

Určiti původ jména naší obce je dosti nesnadné. Je nepravděpodobné, že by se vztahovalo ke slovu „tele“ – zvířeti, koncovka -ín se přidávala k osobním jménům, jež často pocházela ze jmen zvířecích jako např.: Vlčetín, Prasetín, stejně jako se odvozovala jména se stejnou koncovkou např.: Teta – Tetín, Vrbata – Vrbětín atp. A skutečně jméno s kmenem jména Teletín se kryjící, znali naši předkové: Telek, Tel, Telta. Je tedy nejpravděpodobnější výklad jména Teletín od Teleta, Telta – Teletín.

Teletín po I. světové válce, foto Dvořák, Davle.

Koňský povoz a občané Teletína před Dvořákovou hospodou v Teletíně. Přelom 19. století.

Za posledním teletínským domem směrem na Újezd byly vykopány pozůstatky potulných pravěkých lovců, jejichž kostry byly nalezeny při stavbě silnice Teletín–Vysoký Újezd v letech 1941.

Citace, kronika Teletína, VI. Mühlbach.

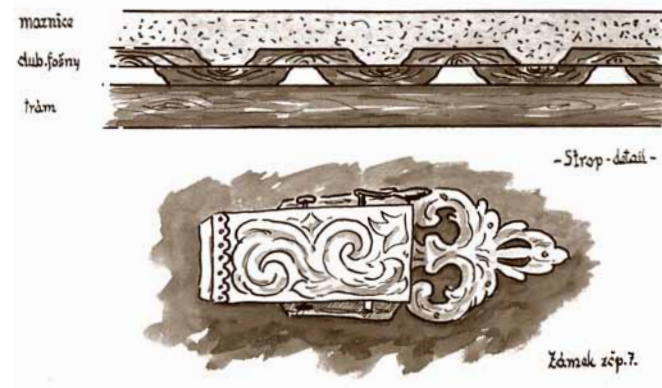
Vladycké statky a svobodníci

Rozdělení vsi na vladycké statky trvá ještě koncem 16. století. Vedle toho byly tu ještě svobodnické statky, jež se udržely na Neveklovsku ze všech nejdéle a v největším počtu. Roku

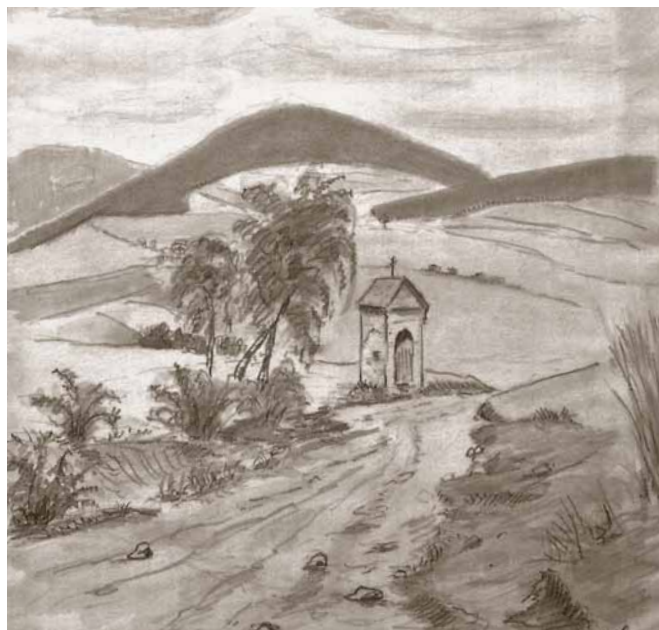

Stará sýpka u Fulínů čp. 6.

1789 se jich vypočítává ještě sedm. Jedním z nich je obytný dům nynějšího hospodáře Jana Sládka čp. 7. – Jest to jednopatrové stavení zděné z kamene, s dřevěnými schody do patra, střechou taškovou, dříve šindelovou. Na hřebenu střechy jest věžička, v níž byl zavěšen zvon as třicet cm vysoký s datem 1713. Zvon nyní jest v Netvořivém museu. Tyto svobodnické statky byly osvobozeny od roboty. Podle pozůstatku stropu v prvním patře lze soudit, že sloužily za obytné místnosti. Strop je povalový ze silných klád, přes než jsou položeny silné dubové fošny přes sebe překládané a nepřirezávané, nechané tak, jak rostl strom. Na půdě je pokryt silnou vrstvou maznice s plevami. Dveře do místnosti byly rovněž z dubových prken pěkně skládány. Dveře se uzavíraly zámkem, jaké se vyráběly v šestnáctém století. Zámek je skříňkový, velikosti 20 krát 8 krát 4 cm, s klikou, zástrčkou a pojistkou, pěkně tepaný, ozdobený listy.

Původní zámek na dubových dveřích svobodnického statku Jana Sládka č.p.7. Ukázky na dvoustraně z kroniky Teletína, VI. Mühlbach.

Stará cesta k Vysokému Újezdu „u kapličky“.

Další stopy dějin v Teletíně

U levé strany vjezdu do dvora u Fulínů je stará zděná sýpka. 20. listopadu 1304 je podepsán Mikuláš z Teletína jako svědek na listině týkající se kostela na Chvojně. Za husitské revoluce seděl tu na vladyckém statku p. Otík z Vesce. Na místě samoty zvané „Kročákov“ stávala vladycká tvrz, vladyků z Teletína. Po roce 1449, pak se již vladycký statek nepřipomíná a uvádějí se jen statky svobodnické.

Chlistovský dvůr

Poblíž Teletína je dvůr Chlistov. Původní jméno bylo Láčnice. Dvůr připomínán již roku 1342 jako příslušenství újezdu Vladislavského – Václavice. – Láčnice pochází od slova Láčný. Brzo se však ujal název Hlistov a v šestnáctém století pak definitivně Chlistov. Jméno toto se odvozuje ze staro-

Chlistovský dvůr.

českého slova chlíst – hlíst t.j. dešťovka – jméno Chlíst bylo též jméno osobní. Roku 1869 měl již Teletín, osada patřící k Vys. Újezdu, dvacet tři domů a 174 obyvatel.

Sedláček píše ve své knize: Hrady, zámky a tvrze král České-ho, díl 15, stránka 131:

Citace, kronika Teletína, VI. Mühlbach.

Na místě chalupy Kročákova u vsi Teletíně stávala tvrz. V pamětech se sice o ní nemluví, ale lze za to mít, že tu stávala tvrz vladyk Teletínských. Teletín připomíná se již roku 1379 a r. 1394 za panování krále Václava, kdy tu seděl nějaký Mikuláš. Léta 1405 zemřel Zikmund, jenž před tím prodal zboží v Teletíně Ježkovi Skomorochovi z Blažimě. Asi v ty časy seděl tu také nějaký vladyka, jenž měl příjmení Lučistec. Roku 1435 seděl na jedné části vsi Otík z Vesce a Skomoroch postoupil r. 1434 svou část zeti Václavovi Lounskému a dceři Jitce. Roku 1444 prodal Rynart dvůr v Teletíně Václavovi z Netvořic a roku 1449 jmenují se s ním Kuba a Ctibor, držitelé drobných statků. Od té doby je tu řeč jen o drobných statcích svobodství.

Teletín a korupčníci

Jako nejvýznačnější osoba v těchto místech žila, uvádí se, Pavel Michna z Vacínova, který prý si dobyl nemalých zásluh přivedením luteránského obyvatelstva zpět do lůna církve katolické. Císař Ferdinand II. jej prý za to povýšil na říšského hraběte „von Weitzenau“. – K osobě Michnově můžeme si

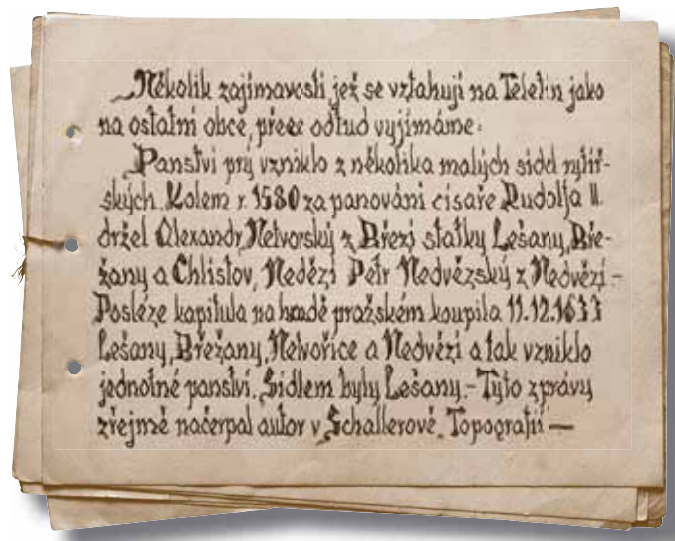
hned připomenout toto: Pavel Michna byl od r. 1622 členem 15ti členného konsorcia za ochrany a podpory „místodržitele s neobmezenou mocí“, knížete Karla z Liechtensteinu, okrádalo nestydatě lid, státní pokladnu i důchodenský úřad království českého tak, že do roka přivodilo hrozný bankrot, jímž Čechy byly naprosto přivedeny na mizinu. Michna hospodařil se ziskem 675 % pro vlastní kapsu a v několika měsících tak vyzískal 633.312 zlatých, což představuje více než 50 milionů korun z r. 1925! – Než vraťme se k Eichlerově sbírce. –

Lidové pověsti a Teletín

Z lidových pověstí zaznamenává zpráva hospodářského úřadu dvě, jež se vztahují k Teletínu. –

Prý se vypráví, že jakýsi rytíř Košalov (Kročákov?) měl v blízkosti Teletína své sídlo stejného jména, z čehož prý vzniklo jméno „Kročákov“, jež se udrželo dodnes. Rytíř ten zřídil prý manželce Běle na místě, které si oblíbila, sídlo, jež na její počest nazval Bělce. To prý je původ vesnice, Bělce na panství Jablonném. – Když jednou Běla se třemi dcerami jela z Bělce na Košalov, narazily v lese „Podhor“ na tři medvědy. Statečné dívky je skolily, a té události prý vděčí za své jméno obec Nedvězí. Druhá pověst vypravuje, že Žižka s vojskem byl od nepřátel zaskočen a na druhém břehu Vltavy obléhán.

Husitům však se podařilo najít v řece mělké místo, kudy se přebrodivili a tak ušli nepřátelům. Všichni plavci na Vltavě prý tomu místu říkají Žižkův brod. Přesed řeku nařídil prý Žižka pochod přes Krňany a Konopiště k Táboru a od toho

Citace, kronika Teletína, VI. Mühlbach.

povelu má prý své jméno část Teletína, zvaná Marš.

Pozornosti zasluhuje také jméno jinak neznámého držitele gruntu „Kornovského“. Snad po některém příslušníku toho rodu dostalo se svobodnickému statku čp. 7 přechodné názvu „Kontrinovský“.

Svobodníci

Byli to vlastníci venkovských usedlostí, kteří nenáleželi žádnému ze zemských stavů, nepodléhali žádné jiné vrchnosti než přímo králi a jeho úřadům, požívali jeho ochrany a konali jen robotu zemskou, to jest v čas války na př. dodávali potahy a přípraze pro královské vojsko.

Původ jejich není jistý. Snad byli zbytkem svobodného rolnictva staročeského. Stav jejich rozmnožoval se během doby obdarováním panovníkovým, propuštěním z poddanského svazku, koupí části svobodnického statku nebo jeho dělením mezi členy rodiny, pokud takové drobení svobodnické usedlosti neodporovalo reglementu. Viz rodinu Hostákovu v Teletíně, kdy po roce 1560 držel Tomáš Hosták téměř celý Teletín. Avšak jak jsem se již zmínil, byl Tomáš obdařen mnoha syny a tak rozdělením statků se velké svobodnictví rozpadlo na menší svobodství.

Pohled na Teletín z přelomu 19. století, archiv D. Kohoutová.

Svoboda lpěla na statku, nikoliv na osobě. Proto i lidé poddaní mohli se někdy státi vlastníky svobodství a stal-li se takovým vlastníkem šlechtic nebo měšťan, byl i on zavázán k povinnostem svobodníka. Ve sporech, týkajících se takovýchto statků, náleželi svobodníci před zemský soud, kdežto osobou svou náleželi tam nebo přímo pod soudy královské jen tehdy, byli-li sami osobně svobodni. Jinak ve věcech správních podléhali úřadům krajským a zemským.

Se svobodnickými statky bývala spojena také jiná práva, vyhrazená gruntovním vrchnostem, na př. právo lovu, vaření a šenk piva, výroba saljky /z latinského sal al-calis = draslo/, obchod dřívím, pálení uhlí dřevěného atd. takový statek směl mít také své vlastní poddané.

Následkem nedostatečné ochrany počet svobodníků se zmenšoval, až r. 1550 zbylo jich v Čechách jen asi 400 a koncem 16. století jen 300. Svobodství přecházela do rukou šlechty a měšťanstva. Králové s nimi někdy zacházeli jako se skutečnými poddanými na královských statcích. Po válce 30tileté počalo zase svobodníků přibývat. Mnoho sedláků vykoupilo se z poddanství své vrchnosti nebo bylo jinak od ní propuštěno. Koncem 18. století čítalo se již na 1.200 svobodnických usedlostí /valná část z toho nacházela se ovšem v rukou stavů/, v polovině 19. století bylo v Čechách svobodnických osob na 9 000. Rok 1848 zrušil nevolnictví a s ním zároveň i svobodnictví.

Ještě v roce 1941 měl statek rodu Sládkových věžičku, jednalo se o původní svobodnický statek se staletou historií, čp. 7, Muzeum Podblanicka.

Původní svobodnický statek č. p. 5. Snad odedávna hospoda, o které hovoří ukázka kroniky Teletína, VI. Mühlbach.

Citace, kronika Teletína, VI. Mühlbach.

ZASVĚCENÁ MÍSTA

Kaplička

230 let sochy
sv. Jana Nepomuckého
v Teletíně 1781–2011

Sv. Jan Nepomucký, foto z roku 1941, Muzeum Podblanicka.

Při podrobnějším pohledu je patrná kaplička na levé straně pod velkým domem Bartošovic statku. Archiv D. Kohoutová, přelom 19. st.

Malebná zima 2010, kaplička sv. Jana Nepomuckého a Bartošovic statek po částečné rekonstrukci v devadesátých letech, foto archiv V. Šmerák.

Záznam kroniky Teletína o opravě sochy a kapličky v roce 1974, Vl. Mühlbach.

Kaplička sv. Jana Nepomuckého v roce 1941, muzeum Podblanicka.

Křížek I. světová válka

Na této fotografii je již lípa u křížku s označením letopočtu jeho vysvěcení roku 1895 celkem statná. V roce 2011 jí tedy mohlo být již kolem 130 let. Pamětní deska poblíž křížku připomíná památku padlých v I. světové válce. Každoročně zde Sbor dobrovolných hasičů Teletína pokládá pamětní věnec a v tichém zamyšlení vzpomene na padlé z teletínských rodů. Foto V. Šmerák, 2008.

Kaplička pod lomem

Kaplička na cestě z Teletína do Vysokého Újezdu. Kresbou si ji připomenul Vl. Mühlbach na předcházejících stránkách. Foto před její opravou, Jan Rendek.

V rámci oslav 950 let Krňan byla vysvěcena nově opravená kaplička pod Teletínským lomem na staré cestě z Teletína do Vysokého Újezdu. O opravu poutní kapličky se zasloužili občané Teletína, zejména Dáša Kohoutová, Vratislav a Radek Drábkovi, Roman Šubrt a přátelé z Ukrajiny za finanční podpory obce Krňany. I „Oujezdští“ pomohli a na vysvěcení kapličky 2. července 2011 přivezli pana faráře Jindřicha Brandýského. Foto 2. 7. 2011, V. Šmerák.

TELETÍN A DIVADLO

Třicátá léta

Hospoda u Dvořáků. Ve dvacátých letech min. st. ještě nepřistavěna o patro. To se stalo až před II. světovou válkou. Kolem roku 1930 byla také sídlem divadelního a okrašlovacího spolku.

Na jaře 1934 spolu s přítelem Karlem Chalupou jsme se dali do postavení jeviště, abychom si v obci mohli též zahrát divadlo. Podium a leštní proscenium nám dal dohromady Pepík Řepa ze Sanypusů, který se učil tesářem. Já a Karel Chalupa jsme provisorně poláhali kostny popírem a omalovali. To ovšem nebylo na dlouho, už koncem léta dostal Karel vyřezaná plátina z kulisy Národního divadla. Plátina byla dost a tak jsme začali znova malovat i částečné kulisy. Sál ve staré hospodě u Dvořáků byl malý a tak muselo být i jeviště malé, aby se tam vešlo nějaké to publikum. Hry se musely vybírat takové, kde by bylo co možná nejmeně osob na jevišti. Karel sám ochotnil v Bránickém divadle a tak pozval hraničské ochotníky, aby u nás zahájili své vystoupení. Přijel tehda Rud. Kolář s paní, jeho sestra Zdenka, Karel Košpar s chotí a Jan Kovský. A tak došlo k prvnímu vystoupení na divadelních prknech, které znamenají slávu dne 20. května 34. Při pozdějších vystoupeních již hráli též teletínští a měli i samostatná vystoupení. Z našich vystupovali na jevišti s výborným úspěchem: Josef Štíhlíček kupač, Jan Šládek, Rudolf Zdeněk, manželé Hermanovi z Chaloupky, Josef Štíhlíček ze zimovny, Bláža Štíhlíčková a její sestra Marie, paní Moravcová. Samostatná vystoupení teletínských režíroval přítel Klečka, herec ve výslužbě, který byl na pensii v chatě v osadě Prouty.

Na podzim roku 1930 sešli se v hostinci Jos. Dvořák zástupci hasičských sborů, aby zvolili přípravní výbor k učení památky Rudolfa Štrimpfa a to vybudováním hravého pomátníku. Předsedou byl zvolen Josef Dvořák z Vys. Újezda, místopředseda Jan Šládek z Teletína, jednatelem Jos. Bartoš z Tel., pokladníkem Lad. Zeman z V. Újezda, členy výboru: J. Štíhlíček z Tel., František Pešek a František Šink z Krňan, Jan Kocourek a Lad. Hromas z Větrova, Josef Tošner a Oml. Procházka z Vys. Újezda. Hasičskou jednotářského kraje je jisté že chtí že se rozhodlo učiti pietním způsobem památku dobrodince krásného, ale zapomínaného kroje.

A tak 29. srpna 1937 byla v naší obci velká slavnost. Bylo slavnostní odhalení pamětní desky Rudolfa Štrimpfovi na obecním domku na Chlívě. Slavnost se konala za

Citace z kroniky Teletínské o činnosti divadelního spolku.

Divadelní spolek v Teletíně.

Divadelní spolek připravoval i různé akce, třeba natáčení vlastního filmu, který byl posléze promítán ve Vysokém Újezdu v kostele Panny Marie.

A k humoru neměl daleko...

ROD HEŘMANŮ / KOHOUTŮ

Teletín čp. 10

Rodina Heřmanova, období 1908.

Občané Teletína, začátek 20. století.

Pohlednice s psaním z I. světové války.

Rodina Bernardova, později Heřmanova, foto z roku 1917, manžel před koncem války v 1918 padl.

Děti rodičů Heřmanových, rok 1915.

Rodina Heřmanů včetně ruského a italského zajatce, pracujících na regulaci Vltavy, rok 1919–1920.

Děti z Teletína a okolí chodily do školy ve Vysokém Újezdě.

Školáci kolem roku 1901.

Teletínské děti z období let 1921–22.

Teletín, letecký snímek, r. 2010.

TELETÍN ROKU 1941

*Období před vystěhováním obyvatel
za II. světové války. Muzeum
Podblanicka*

Původní Bartošův statek.

Dům čp.1, původně Zdeňkovi, kteří se nevrátili do Teletína po vystěhování v roce 1942–45.

Obchod Josefa Stibůrka, čp. 13.

Západní pohled na Teletín s kovárnou, kterou částečně zničili Němci v období Vystěhování a zbytek dokonalo JZD.

Teletín.

Hospoda u Dvořáků po dostavbě patra.

Statek Heřmanů včetně stájí, které se datují do 16. století.

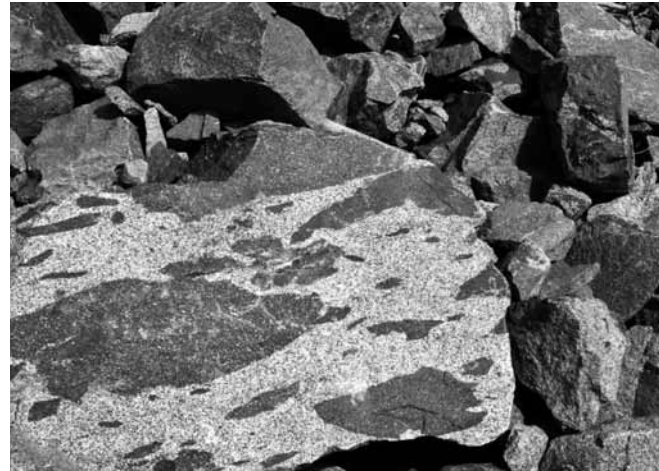

Dům čp. 31, rodina Čížkova.

Dům čp. 11 rodina Heřmanova z roku 1930.

TELETÍNSKÝ LOM

Teletínská žula patří k nejtvrdším ve střední Evropě.

KÁMEN A LIDÉ

V kronice obce Teletín je možné nalézt geologický popis kraje: Žula a porfyr prostupují západní cíp okresu mezi Sázavou a Vltavou. Mezi velkým lesem „Koláčem“ a vltavskými skalami ve směru od Borku přes Krňany zbyl pruh břídlíčnatý...

Kronikář Mühlbach, který kraj důvěrně znal, žil a dýchal s ním, jej popisuje s vlídným porozuměním: Katastr

Krňan, Teletína celého ostrohu nad řekami leží na žulovém podkladu. Pro zajímavost si povšimněme, že všechny tři naše obce, Krňany, Teletín a Třebsín, se nalézají na slunečných jižních svazích. Někdejší procházející lidé různých kultur vyhledávali slunečná místa s písčitým podkladem zvětralé žuly, chráněná před severními větry. Proto také tři naše obce byly jedny z nejstarších na benešovském okrese.

Kámen ale kraj nejen ochuzoval, ale také živil. Pro stavbu Štěchovické přehrady v letech 1939–1942 byl otevřen lom nad Teletínem, který dodával kvalitní žulové obklady a kostky. Vedle něho pak byl v padesátých letech minulého

Teletín roku 1954, na obzoru foto již velký Teletínský lom. Z jeho kamene byly stavěny jak Štěchovická přehrada, tak Slapská. Lom se stavenišťem Slapské přehrady spojovala lanovka.

Dělníci budující základy Štěchovické přehrady.

Dělníci při přípravě základů přehrady.

TELETÍNSKÝ LOM

Pohled geologa Jana Němce

Chráněný přírodní výtvar Teletínský lom se nachází v jižní části Středočeského kraje, asi 16 km západně od Benešova, 500 m východně od obce Teletína, v blízkosti kóty 479,1 m.

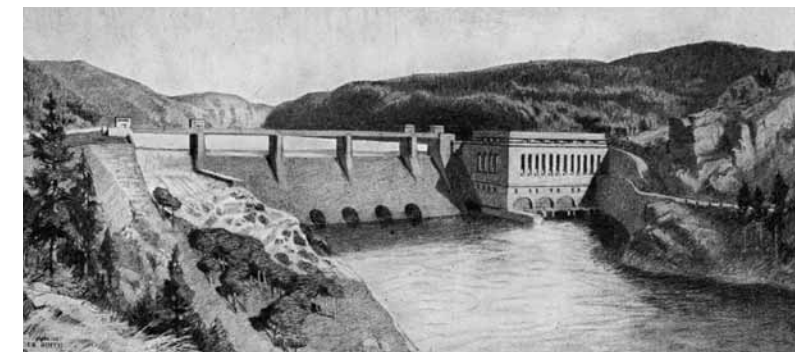
Nedaleko od Teletína se nacházejí lomy dva. Menší z nich byl registrován roku 1934. Kámen z něj se používal na mostní a vodní stavby. V roce 1941 bylo jeho kamene použito pro stavbu štěchovického zdymadla. Asi 300 m jihozápadně od tohoto malého lomu byl v roce 1949 otevřen nový tříetážový lom. Bylo zde těženo kamenivo pro stavbu Slapské přehrady. Lom je v současné době asi 20krát větší než malý lom a uvažuje se o jeho opětovém otevření.

V obou lomech se vyskytují velmi zajímavé petrografické jevy. Z toho důvodu byly oba lomy navrženy za chráněná území. Protože se však u velkého lomu počítá s další exploatací kamene, byl za chráněné území vyhlášen pouze malý lom. Stalo se tak usnesením rady KNV č. 32 ze dne 8. 2. 1977. Jeho výměra činí 0,09 ha. Na okresní středisko Geodézie byla však podána žádost o zaměření chráněného území, takže výměra chráněného území dozná časem změny.

Betonáž Štěchovické přehrady.

století otevřen další, velký kamenolom pro materiál na betonáž Slapské přehrady. Pro svou geologickou unikátnost – v tomto směru jsou srovnatelné jen nejlepší lokality v severních Alpách – podal Geologický ústav ČSAV v roce 1969 návrh na vyhlášení lokality chráněným územím. Ale vraťme se k dávnější historii a panenskému kraji.

Původní návrh Štěchovické přehrady, který nebyl realizován.

Citace, kronika Teletína, VI. Mühlbach.

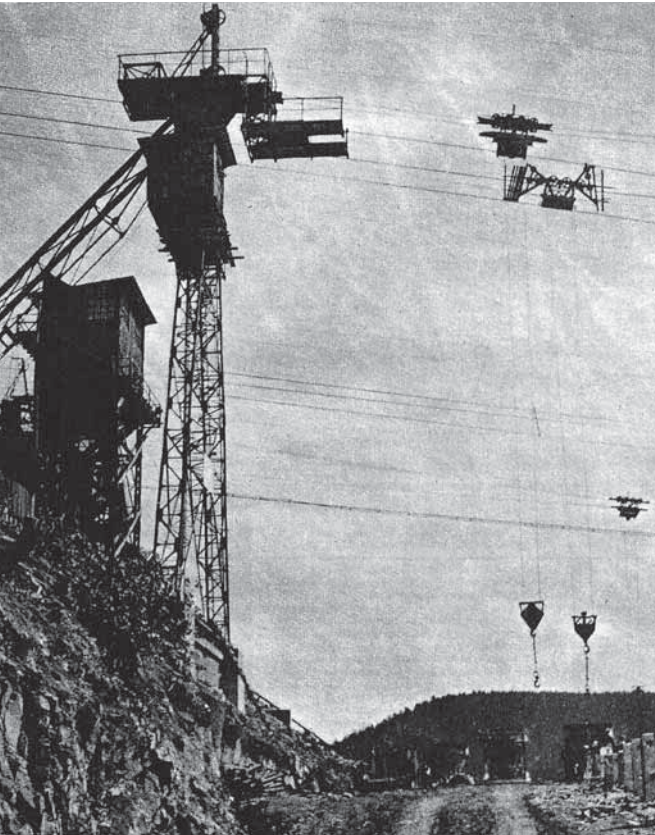
Vzhledem k tomu, že od skončení těžby v malém lomu uplynula delší doba než v lomu velkém a dále proto, že ve velkém lomu je mnohem větší odkryv, jsou ve velkém lomu zajímavé petrografické jevy lépe přístupné a pozorovatelné. V dalším textu budou uváděny údaje především v malém lomu, ty však platí i pro velký lom, neboť jsou oba součástí jednoho většího tělesa.

Opuštěný jámový lom leží 5 km východně od Slap, 500 m východně od obce Teletín, na části parcely č. 295 (část) v k.ú. Krňany, v nadmořské výšce 430–445 m na severozápadním úbočí bezejmenného kopce s kótou 478,6 m n. m., který je sedlovitého tvaru. Území patří k povodí 2 km západně tekoucí Vltavy, do které je odvodňováno potokem Třeblová. Je zajímavé, že východní svahy kopce náleží již k povodí Sázavy. Vlastní plocha chráněného území je tvořena stěnami a dnem bývalého polojámového lomu, který je dnes zatopen. Maximální výška stěny je asi 20 m, šířka lomu asi 12 m, uzávěr lomu je poněkud zúžen, délka lomu činí asi 20 m. Stěny lomu jsou velmi strmé až kolmé. Výměra přírodní památky činí 0,09 ha.

Hlavním motivem ochrany je zde významná ukázka odkryvu magmatických brekcií na styku středočeského plutonu a jílovského pásma.

Rezervace leží v biogeografickém regionu 1.22 – Posázavském (CULEK et al. 1996).

V lomu se těžilo kamenivo mimo jiné i pro stavbu Štěchovické přehrady (těžba byla ukončena asi před 50 lety). NĚMEC (1978) konstatuje, že Teletínský lom patří k petrograficky nejzajímavějším lokalitám Českého masívu. Podle planimetrické analýzy STEINOCERA (1959) v hornině pře-

Lanovka spojující Teletínský lom se stavbou Slapské přehrady. Pamětníci vzpomínají, že i přes zákazy jezdili ve vozících z Teletína na Slapy a zpět. Musel to být hezký výhled.

važuje křemen (24 %), plagioklas (45 %), amfibol (11 %), biotit (10 %) a alkalický živec (9 %). Podle chemické analýzy převažuje SiO₂ (64,6 %), Al₂O₃ (17,1 %), CaO (4,7 %), Na₂O (3,5 %), K₂O (2,9 %). Stáří hornin Teletínského lomu bylo odhadnuto metodou K/Ar na 354 až 388 milionů let (PUDILOVÁ 1967).

Díky zatopení části lomu se zde objevují obojživelníci (skokan hnědý /Rana temporaria/, čolek obecný /Triturus vulgaris/), z plazů je zde k zastížení užovka hladká (Coronella austriaca), ještěrka obecná (Laceta agilis) a slepýš křehký (Anguis fragilit).

V těsné blízkosti této přírodní památky byl otevřen asi dvacetkrát větší lom, kde by těžba měla pokračovat. Podle

Zmije, obyvatelka Teletínského lomu.

dohody s těžaři bude po ukončení těžby ponechána aspoň jedna lomová stěna v takovém stavu, aby na ní bylo možné pozorovat vzájemné vztahy hlubinných hornin a dynamiku jejich tvorby (NĚMEC, LOŽEK a kol., 1996).

GEOLOGICKÉ POMĚRY ŠIRŠÍHO OKOLÍ

V širším okolí chráněného území se uplatňuje několik samostatných geologických jednotek – svrchní proterozoikum, jílovské pásmo a středočeský pluton.

Středočeský pluton je rozsáhlé těleso hlubinných vyvřelin, které vystupuje na povrch mezi Českým Brodem, Nýrskem a Tábořem. Je přibližně trojúhelníkovitého tvaru, jeho maximální délka je 146 km a zaujímá plochu asi 3200 km². Jedná se o třetí největší těleso vyvřelin v Českém masívu.

Tento pluton je petrograficky velmi zajímavý, bylo v něm rozlišeno více než 20 horninových typů. Většinou se jedná o samostatná, dobře odlišitelná tělesa, v některých případech o facie. Horniny plutonu se rozkládají podél tzv.

středočeského švu, což je rozsáhlá hlubinná porucha, která se uplatňuje již od proterozoika. Většina hornin vznikla v mladších prvohorách, tj. před více jak 300 milióny let, ale spoň část hornin je však mnohem staršího data, nejméně 400 miliónů let.

Zdroj:
Němec Jan, Geologie chráněného přírodního výtvoru Teletínský lom. Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 19, 1978, s. 5–15.

Teletínská žula, foto Jar. Pelíšek.

TELETÍNSKÝ LOM

Přírodní památka

Přírodní památka Teletínský lom byla vyhlášena usnesením rady Krajského národního výboru Středočeského kraje č. 32 ze dne 8. 2. 1977. Přírodní památka se rozkládá v k.ú. obce Krňany. Hlavním motivem ochrany je ukázka magmatických brekcií.
Foto Jar. Pelíšek

Teletín kolem roku 1931. Lípa u křížku povyroستla, foto je možné porovnat s úvodní fotografií kapitoly, uvedené foto Dvořák, Davle.

Na levé straně původní stodola z přelomu 19. století. Pohled je již minulostí, stodola se stářím za podpory větru zřítla.

Dolní část Teletína, včetně hory Máje, nejvyššího bodu mezi Teletínem a Krhaný.

Teletínské divadlo v kostýmech některé hry.

Svatba Růženy a Josefa Stibůrkových, rok 1922.

Posvícení v Teletíně. Muzika před hospodou u Dvořáků, filmaři přejmenované u Kotátek. S nůši Václav Kudrna z čp. 37. Kolem roku 1970.

Občané Teletína v roce 1945 po návratu z Vystěhování.

25.572

Teletín, pohled od Vysokého Újezdu, rok 1941, Muzeum Podblanicka.

Svatba Ladislava a Růženy Řepových, Krňany/Chlistov.

Jízda svatebčanů a budoucích manželů Řepových, třicátá léta 20. st.

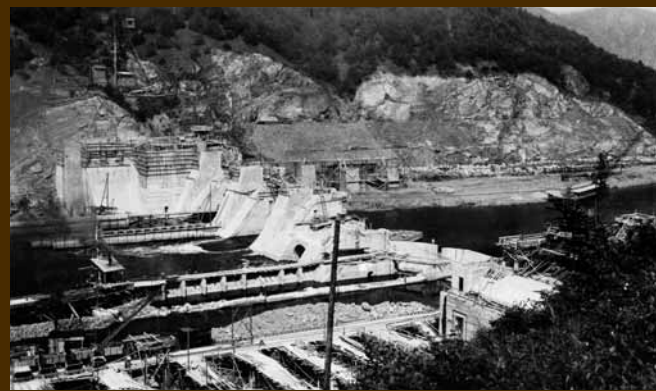
Rodina Papírníková na Chlistově, vlevo vnučka Milada, manželka Růžena Papírníková a na pravé straně manžel, Jaroslav Papírník, první polovina 20. st.

Svatební okamžiky manželů Řepových v katolickém kostele Nanebevzetí Panny Marie v Netvořicích, třicátá léta 20. st.

Teletínský lom, těžba je zde dočasně zastavena. Nevede do ní v roce 2011 řádná cesta. Lom v minulosti kámen vyvážel pomocí lanovky.

Základy Štěchovické přehrady, kde dělalo hodně místních občanů z Krňan, Teletína a okolí.

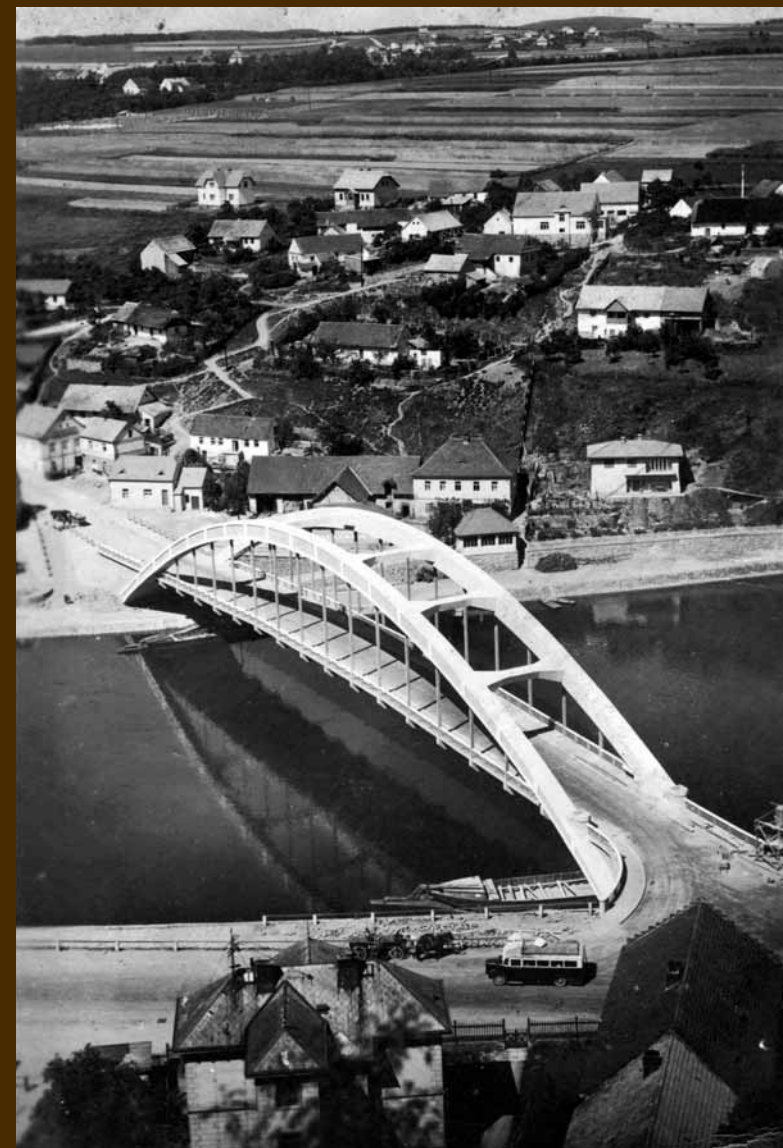
Teletínská žula.

Malý Teletínský lom. Unikátní hlubíný lom s unikátní flórou.

Občané Teletína a jejich příznivci na demonstraci v Praze před Báňským úřadem. Cíl byl jen jeden. Nepovolujte těžbu, ochraňte přírodu! Psal se rok 2006.

Zajímavý pohled na Štěchovický most.